

RADNIKA

WWW.GLASRADNIKA.COM

**Štrajk – bauk
za poslodavce**

**Zastareli zakon
otežava štrajk**

**Crna Gora čuva
tradiciju štrajkovanja**

**Štrajk - ustavne garancije
i zakonska ograničenja**

**Štrajkovi uglavnom
uspešni, unatoč spornim
ograničenjima**

**Štrajk neprevaziđen kao
najefikasnije sredstvo
borbe u rukama sindikata**

Pravo na
ŠTRAJK

REGIONALNI SINDIKALNI
E-MAGAZIN

Izdavač:

Regionalni sindikalni savet
„Solidarnost“

e-mail:

glasradnika@onthewaytoeu.net

web:

www.glasradnika.com

ČLANICE "SOLIDARNOSTI"

Savez samostalnih sindikata

Bosne i Hercegovine

Savez sindikata

Republike Srpske

Savez samostalnih

sindikata Hrvatske

Savez sindikata

Crne Gore

Unija slobodnih sindikata

Crne Gore

Savez sindikata

Makedonije

Konfederacija slobodnih

sindikata Makedonije

Savez samostalnih

sindikata Srbije

Ujedinjeni granski sindikati

NEZAVISNOST

Savez slobodnih

sindikata Slovenije

Urednički odbor:

Emilija Grujić

Svetozar Raković

Radomir Kračković

Darko Šeperić

Tehnički urednik:

Srđan Ilić

Saradnici:

Stručne službe sindikalnih
centrala "Solidarnosti"REGIONALNI SAVET SINDIKATA
SOLIDARNOSTonthewaytoeu.net
naputukaeu.net

SUPPORTED BY THE EUROPEAN COMMISSION

Stavovi izraženi u ovom magazinu
ne moraju nužno odražavati stavove
Evropske komisije. Evropska komisija ne
može garantovati za tačnost podataka
sadržanih u ovom magazinu.

UVODNIK

PRAVO NA ŠTRAJK

Većina zemalja na prostoru bivše Jugoslavije i dalje se nalazi u vrtlogu višedecenijske tranzicije koju prati spora demokratizacija. Vođen evropskom perspektivom i prepoznavanjem zajedničkog interesa, sindikalni pokret je 2011. godine formalizovao saradnju sindikalnih organizacija formiranjem Regionalnog sindikalnog saveta "Solidarnost" (RSSS). Deset sindikalnih centrala iz šest zemalja bivše Jugoslavije čine ovu jedinstvenu transnacionalnu mrežu radnica i radnika. „Solidarnost“ se fokusira na jačanje organizacionih kapaciteta i vidljivosti sindikata, poboljšanje komunikacije sa članstvom i javnošću, jačanje socijalnog dijaloga i kolektivnog pregovaranja i podizanje glasa sindikalnih aktivistkinja i aktivista u javnoj sferi.

Svedoci smo velikog broja protesta i štrajkova širom Evrope uslovljenih klimom gomilajućih kriza. Vreme nezadovoljstava sa sobom donosi i sve izraženiju kolektivnu akciju radnika koja se ogleda i u štrajku. Štrajk je organizovano i namerno zaustavljanje ili usporavanje rada zaposlenih, sa namerom da se poslodavac povinuje njihovim zahtevima. Kao takav, štrajk je danas zakonski dozvoljen u celoj Evropi, ali često uz poštovanje komplikovane pravne regulative koja se bitno razlikuje među pojedinim zemljama. Ovo majsko izdanje razmatra pitanje prava na štrajk i njegove svrhe, ko ga može organizovati, kome se mora najaviti, da li se pravo na štrajk može ograničiti i na koji način kao i da li postoje mehanizmi njegove zabrane.

Stručnjaci sindikalnih centrala regiona daju uvid u to kakvi sve mehanizmi ograničavanja štrajka postoje u zakonima i kolektivnim ugovorima kao i sa kakvim se sve represivnim merama poslodavaca i države suočavaju radnici tj. sindikati. Kako se utvrđuje minimum procesa rada u javnom sektoru (ako se radi o delatnosti od opšteg interesa) i da li postoji u realnom sektoru? Postoje li štrajkački fondovi i koji deo fonda je opredeljen za štrajkačke aktivnosti tj. naknadu zarade tokom štrajka? Koliko štrajkova su sindikati regiona udruženih u centrale RSSS-a organizovali u poslednjih desetak godina, koliko su oni trajali i da li su štrajkački zahtevi bili ispunjeni? Da li je moguće organizovati generalni štrajk na nivou države ili na nivou sektora?

Štrajk će uvek predstavljati najefikasnije sredstvo radnika kojem se pribegava u krajnjoj nuždi kako bi se poslodavac naterao na ispunjenje zahteva. Uglavnom je krajnji epilog štrajka uspešan, ali se borba za bolje uslove na radu, veću zaradu, bezbedno i zdravo radno mesto uvek iznova, da li u vidu štrajka ili na neki drugi način, nastavlja.

Više informacija na:

www.glasradnika.comwww.onthewaytoeu.net - www.naputukaeu.org

Na novoj adresi:

GLAS RADNIKA.com

SVE VESTI I SVA NAŠA IZDANJA

SADRŽAJ

	SAVEZ SINDIKATA CRNE GORE	CRNA GORA ČUVA TRADICIJU ŠTRAJKOVANJA	4
	UNIJA SLOBODNIH SINDIKATA CRNE GORE	POVEĆANE PLATE U JAVNOM SEKTORU U CRNOJ GORI	6
		PRVOMAJSKI PROTEST PODRŠKE RADNICIMA INSTITUTA "DR SIMO MILOŠEVIĆ"	7
	SAVEZ SAMOSTALNIH SINDIKATA SRBIJE	ŠTRAJK - USTAVNE GARANCIJE I ZAKONSKA ORGANIČENJA	8
	UJEDINJENI GRANSKI SINDIKATI NEZAVISNOST	SSSS OBELEŽIO PRVI MAJ: ZA PRAVA SE BORI	11
		"NEZAVISNOST" PREDLAŽE NOVI ZAKON O RADU	12
	Zveza svobodnih sindikatov Slovenije	ŠTRAJKOVI UGLAVNOM USPEŠNI, UNATOČ SPORNIM OGRANIČENJIMA	13
		KONAČNO USVOJEN PRAVILNIK O PROFESIONALNIM BOLESTIMA	15
	SAVEZ SAMOSTALNIH SINDIKATA HRVATSKE	SENZIBILIZIRANJE ZA INTERESNE ŠTRAJKOVE TEK PREDSTOJI	20
		POSLODAVCI MORAJU PREGOVARATI O PLAĆAMA	22
	SAVEZ SINDIKATA REPUBLIKE SRPSKE	ŠTRAJK NEPREVAZIĐEN KAO NAJEFIKASNIJE SREDSTVO BORBE U RUKAMA SINDIKATA	23
		NOVI SISTEM PLATA JEDINI SPAS ZA RADNIKE U PRIVREDI	25
	SAVEZ SAMOSTALNIH SINDIKATA BIH	ZASTARJELI ZAKON OTEŽAVA ŠTRAJK	26
		SINDIKALNI AKTIVISTI U BIH ŽALE SE NA PRITISKE	28
	KONFEDERACIJA SLOBODNIH SINDIKATA MAKEDONIJE	ŠTRAJK – BAUK ZA POSLODAVCE	29
		ZNANJE KAO VAŽNO SINDIKALNO ORUŽJE	31
	SAVEZ SINDIKATA MAKEDONIJE	PRVOMAJSKI PROTEST: BEZ RADNIKA NEMA DRŽAVE	32

CRNA GORA ČUVA TRADICIJU ŠTRAJKOVANJA

*Proteklih godina održano na desetine štrajkova u Crnoj Gori,
Zakon o štrajku treba poboljšati.*

SAVEZ
SINDIKATA
CRNE GORE

UNIJA
SLOBODNIH
SINDIKATA
CRNE GORE

Ustavom Crne Gore zaposlenima se jemči pravo na štrajk a ovo ustavno pravo detaljno je razrađeno Zakonom o štrajku. Na inicijativu sindikata, 2015. godine usvojen je novi Zakon o štrajku a iako se radi o tekstu koji je znatno bolji od ranijeg, najnovija iskustva pokazuju da treba da bude dodatno unaprijeđen.

Štrajk može biti organizovan na nivou poslodavca, grane, grupe ili podgrupe djelatnosti i kao generalni štrajk, za cijelu državu. Kada govorimo o vrstama, može biti štrajk upozorenja, rotirajući štrajk kojim samo dio zaposlenih prekida rad u određenom periodu, selektivni štrajk u određenim organizacionim cjelinama ili poslovnim jedinicama poslodavca i štrajk solidarnosti, organizovan radi podrške zaposlenima ili sindikatima koji već štrajkuju. Odluku o stupanju u štrajk kod poslodavca donosi nadležni organ reprezentativnog sindikata ili više od polovine zaposlenih kod tog poslodavca, odnosno u njegovom dijelu. Odluku o stupanju u granski, odnosno generalni štrajk donosi nadležni organ reprezentativnog sindikata koji je organizovan na granskom nivou, odnosno na nivou države.

Ograničen štrajk u nizu djelatnosti

Kada su u pitanju ograničenja, zaposleni u Vojsci i policiji mogu organizovati štrajk na način koji neće ugroziti nacionalnu bezbjednost, bezbjednost lica i imovine, opšti interes građana, kao i funkcionisanje ograna vlasti, što zavisi od procjene državnog organa nadležnog za poslove nacionalne bezbjednosti koju mora donijeti u roku od 24 sata od dana najave štrajka. Posebna ograničenja propisana su i za škole ako bi štrajk, zbog dužine trajanja i obima, mogao da poprimi takve razmjere da dovede u pitanje realizaciju obrazovnog programa za tekuću školsku godinu.

Zakonom o štrajku navedene su djelatnosti od javnog interesa gdje bi prekid rada zbog prirode posla mogao da ugrozi život i zdravlje ljudi ili opšti interes građana, pa u njima štrajk može početi ako se prethodno utvrdi minimum procesa rada. To sporazumno utvrđuju nadležni organ državne uprave, reprezentativnog udruženja poslodavaca i reprezentativnog sindikata. Ovdje je važno napomenuti ulogu Agencije za mirno rješavanje radnih sporova koja je nezaobilazan faktor u situaciji kada subjekti u sporu ne postignu saglasnost o minimumu procesa rada.

Dugo trajao ali uspio - detalj sa štrajka Crnogorskog Telekom

TRADICIJA ŠTRAJKA

Brojni štrajkovi prethodnih godina

U proteklih petnaestak godina bilo je na desetine štrajkova u crnogorskim preduzećima, posebno u sektorima koji su prošli kroz proces promašenih privatizacija. Neki od najznačajnijih bili su: štrajk zaposlenih u Kombinat aluminijuma Podgorica 2006. godine; štrajk zaposlenih u Crnogorskom Telekomu 2010., generalni štrajk zdravstvenih radnika 2011. godine; štrajk zaposlenih u Željezari Nikšić iz 2012...

U pomenutom periodu gotovo svake godine organizovano je na desetine jednosatnih štrajkova upozorenja a ove godine, po prvi put, takav štrajk održan je i u nacionalnom Javnom servisu Radio-Televiziji Crne Gore. Do sada nije bilo generalnog štrajka u Crnoj Gori ali je 2018. godine postojala realna mogućnost da se održi jer su to najavljivale dvije nacionalne sindikalne centrale, braneći reformu penzionog sistema.

Zaposleni u Crnogorskom Telekomu stupili su 15. novembra 2022. godine u štrajk zahtijevajući poštovanje Kolektivnog ugovora, zaštitu stečenih prava i povećanje zarade. Štrajk je trajao do 30. marta 2023. godine i okončan je potpisivanjem Aneksa Kolektivnog ugovora kojim su očuvana ali i unaprijeđena prava zaposlenih, te povećana zarada. Štrajkači su bili izloženi raznim pritiscima a štrajk je dugo trajao zbog sporog i neefikasnog postupanja nadležnih ali i zbog medijske blokade, nemiješanja Vlade jer se radilo o privatnom poslodavcu te grubog kršenja propisa od strane poslodavca. Žrtva koju su podnijeli radnici Crnogorskog Telekoma vrijedna je svakog poštovanja i predstavlja nemjerljiv doprinos jačanju sindikalnog pokreta u Crnoj Gori, očuvanja prava na sindikalno djelovanje, kolektivno pregovaranje i prava na štrajk.

Osim određenih zakonskih prepreka da se organizuje štrajk, te činjenice da u Crnoj Gori ne postoje mehanizmi koji bi obavezivali nadležne inspeksijske ili sudske organe da u hitnom postupku rješavaju sporove u vezi sa štrajkom, poseban problem predstavlja i činjenica da gotovo nijedan sindikat nema štrajkačke fondove koji bi obezbijedili sigurnost zaposlenima, budući da im za vrijeme štrajka ne pripada pravo na zaradu.

 [PROCITAJ NA SAJTU](#)

POVEĆANE PLATE U JAVNOM SEKTORU U CRNOJ GORI

SAVEZ
SINDIKATA
CRNE GORE

Od početka godine u Crnoj Gori potpisano je nekoliko Granskih kolektivnih ugovora (GKU) kojim su povećane plate hiljadama zaposlenih u javnom sektoru, zahvaljujući pregovorima Saveza sindikata Crne Gore (SSCG) i granskih sindikata sa predstavnicima Vlade. Očekuje se potpisivanje i još nekoliko ugovora narednih mjeseci.

Najznačajniji je GKU koji su potpisali Sindikat uprave i pravosuđa i Ministarstvo finansija a kojim su povećane plate za oko 20 hiljada zaposlenih u javnoj upravi i pravosuđu za 20% u ovoj godini. Ugovorom je predviđeno i dodatno uvećanje zarada 2024. i 2025. godine, od najmanje 10%. Takođe, potpisan je i novi GKU za zaposlene u socijalnoj djelatnosti, pa su i njima plate povećane za 20%. Još jedan Granski ugovor potpisali su i reprezentativni sindikati Uprave policije sa ministrom finansija Aleksandrom Damjanovićem kojim su, nakon dugo vremena, povećane zarade i policijskim službenicima.

Sa potpisivanja GKU za socijalnu djelatnost

Sindikat sudstva je, takođe u prethodnom periodu, održao niz sastanaka sa resornim ministarstvima, kojima je dostavljen Nacrt Granskog kolektivnog ugovora za oblast sudstva a u toku je i finalizacija izrade izmjena i Granskog kolektivnog ugovora za stambeno - komunalnu privredu.

[PROCITAJ NA SAJTU](#)

Women in Trade Unions

**REGIONALNI SAVET SINDIKATA
SOLIDARNOST**

Žene u sindikatima

Solidarnost je naš imperativ

Women in Trade Unions: Solidarity is our Imperative

PRVOMAJSKI PROTEST PODRŠKE RADNICIMA INSTITUTA "DR SIMO MILOŠEVIĆ"

Unija slobodnih sindikata Crne Gore organizovala je Prvomajsku protestnu šetnju u Igalu kao podršku zaposlenima u Institutu "Dr Simo Milošević" koji već četvrti mjesec ne primaju platu, pa im je egzistencija dovedena u pitanje. Sa protestnog skupa Vladi je upućen apel da hitno zaustavi dalje urušavanje ove renomirane zdravstvene ustanove čiji su računi u blokadi duže vrijeme, što dovodi u pitanje njen opstanak. Institut se bavi zdravstvenim turizmom i rehabilitacijom više od 70 godina i u njemu borave pacijenti iz mnogih evropskih zemalja. Istovremeno, posjeduje dragocjene prirodne resurse a u njegovom vlasništvu je i Vila "Galeb", poznatija kao Titova vila, koja predstavlja posebnu turističku atrakciju za posjetioce iz cijelog svijeta. Konačno, Institut je nastavna jedinica Univerziteta Crne Gore, jer se kompletna praktična ali i teorijska nastava na Fakultetu primijenjene fizioterapije obavlja u Igalu.

Sa protesta podrške radnicima Instituta u Igalu

Podršku zaposlenima u Institutu dali su predstavnici brojnih sindikata među kojima je i Nezavisni sindikat policije Crne Gore (NSPCG), čiji predsjednik i članovi trpe antisindikalnu diskriminaciju od strane poslodavca.

USSCG je ovom prilikom uputila poruku poslodavcima i političkim elitama da je spremna da se bori za vrijednosti 1. maja, te da neće dozvoliti prodaju državnih kompanija, uključujući i Institut „Dr Simo Milošević“. "Institut je brend koji je širio slavu Crne Gore u svijetu i Vlada mora naći novac za ovaj dragulj a od Vlade i Skupštine tražimo hitno donošenje zakona kojima će se građanima garantovati da neki privredni subjekti, zbog budućih generacija, ne mogu biti privatizovani", poručeno je sa protestne šetnje.

 PROČITAJ NA SAJTU

UNIJA
SLOBODNIH
SINDIKATA
CRNE GORE

Institut je svima vrijedan

**SEDMICA
SOLIDARNOSTI SA
RADNICIMA INSTITUTA
IGALO**

Na protestu poručeno da je Institut dragulj Crne Gore

ŠTRAJK USTAVNE GARANCIJE I ZAKONSKA OGRANIČENJA

Reprezentativni sindikati u Srbiji organizovali su desetine štrajkova kod poslodavaca i na granskom nivou, a posebno dobro organizovan bio je štrajk u kompaniji Žiđin koji je uspešno i završen - potpisivanjem kolektivnog ugovora

SAVEZ
SAMOSTALNIH
SINDIKATA
SRBIJE

UJEDINJENI GRANSKI SINDIKATI
NEZAVISNOST

Pravo na štrajk je jedno od ključnih sindikalnih sloboda i prava i predstavlja važan indikator demokratizacije i humanosti, ne samo industrijskih odnosa, već i društva u celini.

U međunarodnim pravnim aktima, pravo na štrajk se reguliše u okviru korpusa sindikalnih sloboda i prava, u fragmentima je regulisano Konvencijama br. 87. i 98. Međunarodne organizacije rada.

U Srbiji, pravo na štrajk je ustavna kategorija u korpusu ljudskih prava i sloboda. Članom 61. Ustava Republike Srbije definisano je da zaposleni imaju pravo na štrajk u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom.

onthewaytoeu.net
naputukaeu.net

SUPPORTED BY THE EUROPEAN COMMISSION

Projekat saradnje između Evropske konfederacije sindikata (ETUC) i regionalne mreže "SOLIDARNOST" uz podršku Evropske komisije.

Definicija i uređenje prava na štrajk

Srpski Zakon o štrajku je sistemski propis kojim se uređuje pravo na štrajk. Tim zakonom štrajk je definisan kao prekid rada koji zaposleni organizuju radi zaštite svojih profesionalnih i ekonomskih interesa po osnovu rada i da zaposleni slobodno odlučuju o svom učešću u štrajku.

U Srbiji štrajk može organizovati sindikat na nivou poslodavca, grane ili delatnosti ali se, takođe, može organizovati i generalni štrajk na nivou države.

Štrajk mogu organizovati i zaposleni kod poslodavca pod uslovom da u njemu učestvuje najmanje 50 odsto plus 1 od ukupnog broja zaposlenih u konkretnom privrednom društvu.

Takođe, štrajk se može organizovati i kao štrajk upozorenja koji može trajati najduže jedan sat.

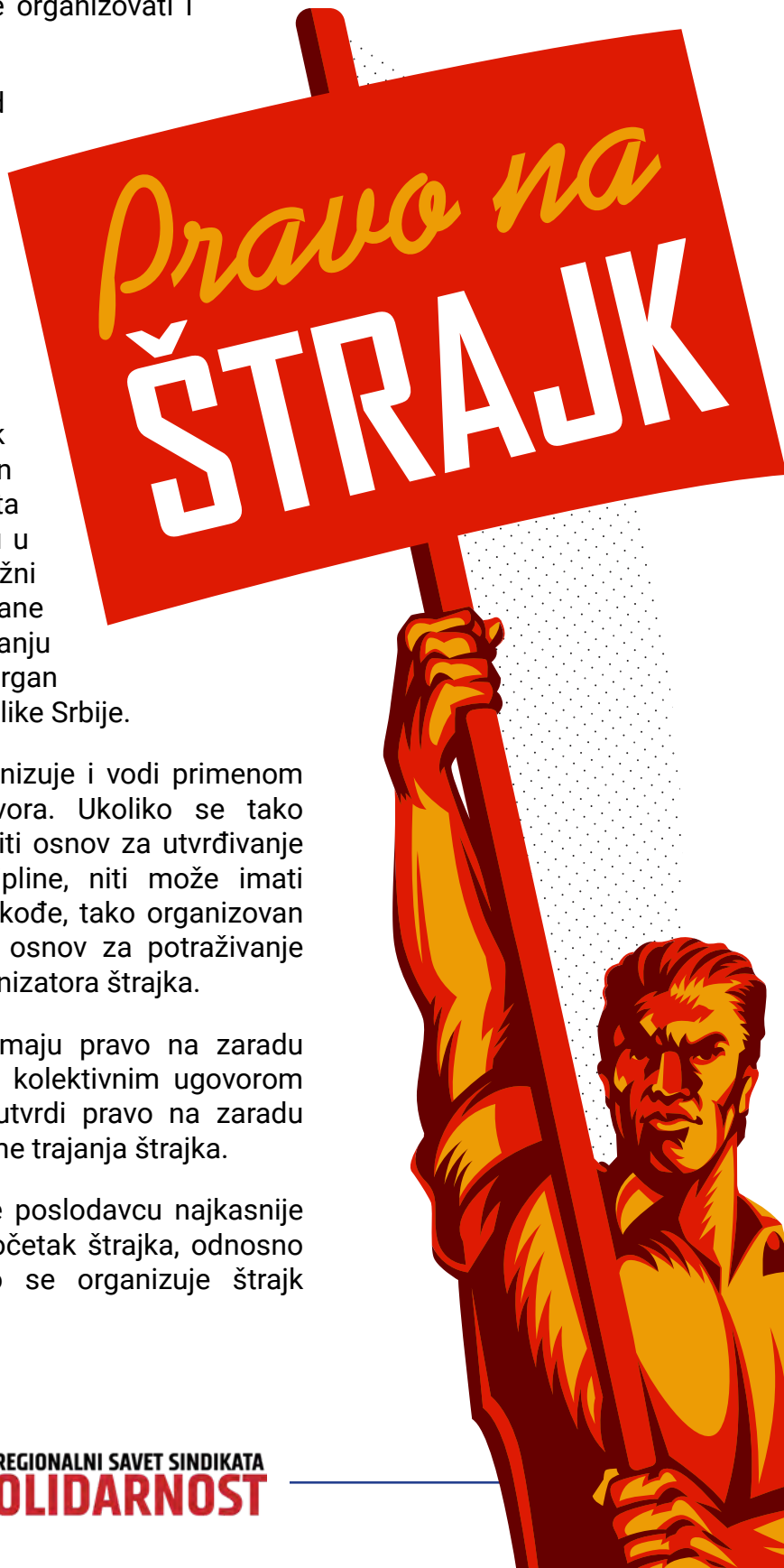
Odluku o stupanju u štrajk ili štrajk upozorenja kod poslodavca donosi organ sindikata određen opštim aktom sindikata ili voljom većine zaposlenih. O stupanju u štrajk u grani ili delatnosti odlučuje nadležni organ sindikata organizovan na nivou grane i delatnosti, dok odluku o organizovanju generalnog štrajka donosi najviši organ sindikata organizovan za teritoriju Republike Srbije.

Važno je napomenuti da se štrajk organizuje i vodi primenom Zakona o štrajku i kolektivnog ugovora. Ukoliko se tako organizuje, učešće u štrajku ne može biti osnov za utvrđivanje povrede radne obaveze i radne discipline, niti može imati za posledicu otkaz ugovora o radu. Takođe, tako organizovan štrajk se ne može koristiti kao pravni osnov za potraživanje materijalne i nematerijalne štete od organizatora štrajka.

S druge strane, učesnici u štrajku nemaju pravo na zaradu za vreme trajanja štrajka, osim ako se kolektivnim ugovorom ili sporazumom o prekidu štrajka ne utvrdi pravo na zaradu (u punom ili minimalnom iznosu) za vreme trajanja štrajka.

Odluka o stupanju u štrajk dostavlja se poslodavcu najkasnije 5 (pet) dana pre dana određenog za početak štrajka, odnosno 24 (dvadesetičetiri) časa pre ukoliko se organizuje štrajk upozorenja.

**GENERALNI ŠTRAJK
U REPUBLICI SRBIJI
DO SADA NIJE
ORGANIZOVAN.**

Ograničenja zbog rizika

Zakon o štrajku predviđa neka ograničenja za pojedine delatnosti u vezi prava na štrajk. U delatnostima od javnog interesa ili u delatnostima čiji bi prekid rada zbog prirode posla mogao da ugrozi život i zdravlje ljudi ili da nanese štetu velikih razmera, pravo na štrajk zaposlenih može se ostvariti ako se ispune i posebni uslovi utvrđeni zakonom.

Delatnost od javnog interesa, u skladu sa Zakonom o štrajku, jeste delatnost koju poslodavac obavlja u elektroprivredi, vodoprivredi, saobraćaju, informisanju (radio i televizija), PTT uslugama, komunalnim delatnostima, proizvodnji osnovnih prehrambenih proizvoda, zdravstvenoj i veterinarskoj zaštiti, prosveti, društvenoj brizi o deci i socijalnoj zaštiti.

Primer dobre organizacije štrajka u kompaniji Zidín (foto UGS Nezavisnost)

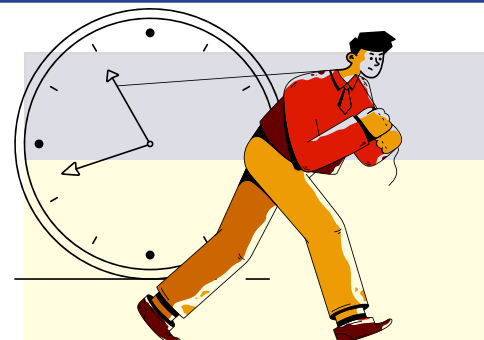
Zakon o štrajku gubi značaj sistemskog zakona, jer se pravo na štrajk ograničava i drugim zakonima. Takvi su, na primer, Zakon o rudarstvu i Zakon o energetici. Takođe, pravo na štrajk se ograničava i posebnim kolektivnim ugovorima, tako da se korpus ljudskih sloboda i prava u Republici Srbiji raznim normativnim mehanizmima umanjuje i kada je reč o pravu na štrajk.

Sindikati u Republici Srbiji finansiraju se iz članarine i donacija, a svojim opštim aktima utvrđuju načine i uslove formiranja i izdvajanja sredstava za štrajkačke fondove.

Reprezentativni sindikati za teritoriju Republike Srbije u protekloj deceniji organizovali su desetine štrajkova kod poslodavaca i na granskom nivou. Uglavnom su ti štrajkovi trajali jedan dan, ali je bilo i onih koji su trajali duže. Primer dobro organizovanog i uspešnog štrajka bio je u kompaniji Zidín Bor koja je u većinskom vlasništvu kineskog poslodavca: završen je potpisivanjem kolektivnog ugovora.

Stručne službe SSS Srbije i UGS „Nezavisnost“

 PROČITAJ NA SAJTU

ŠTRAJK I MINIMUM PROCESA RADA

U delatnostima od javnog interesa, shodno zakonu, štrajk se najavljuje poslodavcu, osnivaču, nadležnom državnom organu i organu lokalne samouprave najkasnije deset dana pre početka štrajka.

To se čini dostavljanjem odluke, ali i izjave o obezbeđivanju minimuma procesa rada.

Za javne službe i javna preduzeća minimum procesa rada utvrđuje osnivač, a kod drugih poslodavaca – direktor.

Pri utvrđivanju minimuma procesa rada obavezno se uzimaju u obzir mišljenja, primedbe, predlozi i sugestije sindikata.

Stop violence and harassment at work – Ratify the international convention!

Ratify ILO C190!

CONFEDERATION
SYNDICAT EUROPEEN
TRADE UNION

SSSS OBELEŽIO PRVI MAJ: ZA PRAVA SE BORI

SAVEZ
SAMOSTALNIH
SINDIKATA
SRBIJE

Borba za veća i bolja prava ubuduće mora da se vodi svakodnevno, u svakoj sindikalnoj organizaciji, firmi, opštini, gradu u Srbiji, i to mnogo energičnije i snažnije, poručeno je sa protestne šetnje i performansa "Radnička prava se ne dobijaju – za prava se bori", kojim je Savez samostalnih sindikata Srbije obeležio Međunarodni dan rada.

Svaki pojedinac, ukoliko hoće bolji život i veća radnička i sindikalna prava, mora za to da se izbori i da bude solidaran kada su u pitanju prava njegovog kolege. Jer, bolja prava nam niko neće dati, već se moramo sami izboriti, jedinstveni i udruženi, kao što su to radili i naši preci. Borba vođena proteklih 130 godina dala je bolja i veća prava, ali ona nisu ni blizu onima koje tražimo, moraju da budu još veća i bolja. Plate su povećane ali nedovoljno jer brže od plata rastu cene, poručeno je sa prvomajskog skupa u Beogradu.

Za prava se moramo izboriti sami: Sa ovogodišnje prvomajske šetnje SSSS u Beogradu

Na skupu je ukazano i da se u poslednje vreme sve više dovode radnici iz drugih zemalja, za još nižu platu od domaćih, i da su oni koji imaju posao u stalnom strahu od gubitka radnog mesta. Jer, kako nas neprestano plaše, roboti i veštačka inteligencija će skoro u potpunosti zameniti čoveka i doprineti da u narednih 10 godina nestane više od 60 odsto radnih mesta.

Nakon performansa kojim je prikazano kako je izgledalo prvo obeležavanje praznika rada, na našim prostorima, 1. maja 1893. godine, sindikalni predstavnici prošetali su do Slavije, gde su položili cveće na spomenik Dimitriju Tucoviću.

Informativna služba SSSS

 [PROCITAJ NA SAJTU](#)

**MORE
DEMOCRACY
AT WORK**

ŠTRAJKOVI UGLAVNOM USPEŠNI, UNATOČ SPORNIM OGRANIČENJIMA

Štrajkovi su dozvoljeni i događaju se na nacionalnom nivou, nivou grane i pojedinačnog poslodavca, no u pravnom sistemu postoje ograničenja čija je ustavnost upitna.

U Sloveniji je svakom radniku ustavom zagarantovano pravo na štrajk. Sprovođenje tog prava detaljnije je regulisano Zakonom o štrajku, koji je u nepromenjenom obliku na snazi od 3. aprila 1991. godine. Zakon definiše štrajk kao organizovani prekid rada radnika radi ostvarivanja ekonomskih i socijalnih prava i interesa iz oblasti rada.

Zakon definiše generalni štrajk na nacionalnom nivou, štrajk u pojedinačnoj grani i štrajk kod pojedinačnog poslodavca. Štrajk na nacionalnom nivou može organizovati reprezentativna sindikalna centrala na nacionalnom nivou, a štrajk na nivou industrije reprezentativni sindikat na nivou pojedinačne delatnosti. Na nivou pojedinačnog poslodavca odluku o započinjanju štrajka može doneti sindikat organizovan kod tog poslodavca, ali i većina radnika. U drugom slučaju, takva odluka se može doneti, na primer, na zboru radnika ili prikupljanjem saglasnosti i potpisa kako bi se obezbedila zakonski potrebna podrška odluci o započinjanju štrajka.

Ograničenja prava na štrajk ustavnopravno upitna

Ustav i Zakon o štrajku prepoznaju činjenicu da su određene aktivnosti od tolikog značaja za društvo da je potrebno obezbediti bar njihovo minimalno obavljanje čak i u izuzetnim okolnostima. Dakle, ustav dozvoljava da se pravo na štrajk, uzimajući u obzir vrstu i prirodu delatnosti, može ograničiti zakonom ako to zahteva javna korist tj. ako je u interesu javnosti. Sam Zakon o štrajku detaljnije definiše ograničenje štrajka, odnosno određuje da se pravo na štrajk može ograničiti u organizacijama koje obavljaju delatnosti

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Kada sindikati koriste štrajk kao krajnje sredstvo za ostvarivanje svojih zahteva, obično su uspešni.

Arhiva »Radničkog jedinstva«

od posebnog društvenog značaja, koje su utvrđene zakonom ili na osnovu njega donesenom uredbom. U takvim preduzećima štrajk se može organizovati na način da se obezbedi minimum procesa rada koji je neophodan za bezbednost ljudi i imovine ili je nezamenljiv uslov za život i rad građana ili rad drugih organizacija, kao i da se obezbedi ispunjavanje međunarodnih obaveza.

Zakonom je takođe propisano da se zakonom ili na osnovu njega donesenom uredbom propisuje način obezbeđivanja ova dva uslova, a da se poslovi i zadaci, te način njihovog obavljanja u toku štrajka, utvrđuju opštim aktom ili kolektivnim ugovorom. S obzirom na tekst slovenačkog ustava, koji predviđa da se pravo na štrajk može ograničiti zakonom, postavlja se pitanje ustavnosti uređenja koje odluku o poslodavcima kod kojih je pravo na štrajk ograničeno, kao i određivanje zadataka koji se u takvim preduzećima moraju izvršavati prilikom štrajka, prepušta podzakonskim aktima ili kolektivnim ugovorima.

Ustavni sud Republike Slovenije se još nije izjasnio o sadržaju ovih pitanja, ali bez obzira na to postoji i argumentacija za stav da je, s obzirom na tekst ustava, pravo na štrajk od takve važnosti da ga je dozvoljeno ograničavati samo zakonom. Do donošenja odluke o ustavnosti postojećeg propisa, on ostaje na snazi.

Minimum procesa rada

Zakonska regulativa koja uređuje pojedinačne delatnosti od posebnog društvenog značaja sadrži određene odredbe koje treba da obezbede obavljanje minimuma procesa rada i obima aktivnosti, u zavisnosti od specifičnosti svake delatnosti. Kao zanimljivost može se navesti Zakon o službi u slovenačkoj vojsci, koji predviđa dodatak vojnim licima zbog zabrane štrajka u visini od 4% prosečne bruto plate u Sloveniji. U principu, kolektivni ugovori delatnosti sadrže samo osnovne odredbe o štrajku, koje se fokusiraju na visinu naknade zarada, a u vezi ograničenja štrajka obično se pozivaju na zakon. Poštovanje ograničenja štrajka u delatnostima od posebnog društvenog značaja je, dakle, u praksi odgovornost sindikata ili radnika, koji odlukom o započinjanju štrajka određuju način poštovanja navedenih ograničenja.

Učešće u štrajku je dobrovoljno i slobodno, što znači da se radnik pojedinac ne može sprečiti da učestvuje u zakonitom štrajku, niti se radnik može uključiti u štrajk protiv svoje volje. Poslodavac takođe ne sme da ograničava pravo na štrajk na način da radnike koji štrajkuju zamenjuje novim. U skladu sa Zakonom o radnim odnosima, poslodavac ne može preduzeti mere odmazde protiv zaposlenog zbog učešća u štrajku, niti zbog toga otkazati ugovor o radu.

Naknada zarade za period učešća u štrajku uglavnom je definisana kolektivnim ugovorima, ali se obično definiše u nižem iznosu nego što bi radnik dobio da je radio, te samo za određeno vreme. Naknada se obično utvrđuje samo za slučajeve kada je štrajk organizovan zbog kršenja zakona ili kolektivnog ugovora od strane poslodavca, ali ne i za tzv. interesni štrajk, odnosno štrajk organizovan, na primer, zbog zahteva za većom platom. Zbog toga su pojedini granski sindikati osnovali štrajkačke fondove, koji radnicima omogućavaju da dobiju određena primanja i tokom štrajka.

ZSSS je poslednjih godina organizovao štrajkove na nacionalnom nivou, a organizovali su ih i pojedini granski sindikati članovi ZSSS-a. Generalno, međutim, postoji zabrinutost oko akcione moći sindikata i njihove sposobnosti da štrajkovima ostvare promene. Ipak, možemo zaključiti da su sindikati uglavnom uspešni kada štrajk koriste kao krajnje sredstvo kako bi ostvarili legitimne i opravdane zahteve radnika.

Matija Drmota, samostalni konsultant ZSSS za pravnu oblast

[PROCITAJ NA SAJTU](#)

KONAČNO USVOJEN PRAVILNIK O PROFESIONALNIM BOLESTIMA

U Sloveniji je 1. maja 2023. godine stupio na snagu novi, nedavno usvojeni pravilnik o profesionalnim bolestima, na koji radnici čekaju neverovatnih i neprihvatljivih trideset godina. Sve ovo vreme u ZSSS-u smo na različite načine – od raznih apela, protesta do prijave Republike Slovenije Međunarodnoj organizaciji rada (MOR) – radili na donošenju ovog tipa relevantnog pravilnika, a sada je konačno napravljen važan i za slovenačku situaciju ogroman korak napred. Profesionalno oboleli radnici konačno će moći da ostvare svoja prava.

*Dostavljačice i dostavljači svih platformi, ujedinito se!
Foto Sindikat Mladi plus*

Osnovan je Sindikat dostavljača

Nakon višegodišnjeg delovanja u oblasti platformskog rada, Sindikat Mladi plus, koji organizuje studente, đake, mlade nezaposlene i prekarne radnike, a deluje u sastavu ZSSS-a, osnovao je sindikat dostavljača hrane, koji će delovati u okviru pomenutog sindikata kao poseban odsek. U sindikat dostavljača trenutno je učlanjeno više od sto vozača ili kurira koji rade za platforme Volt i Glovo, a broj udruženih radnika se povećava svakim danom. Novoosnovani sindikat zahteva od rukovodstva navedenih onlajn platformi da ga priznaju kao jedinog legitimnog i relevantnog aktera u raspravama o pitanjima koja utiču na njihov rad. „Pozivamo Wolt i Glovo da odmah započnemo kolektivne pregovore o poboljšanju uslova rada dostavljača. Želimo da uspostavimo socijalni dijalog i potpišemo kolektivni ugovor koji će regulisati položaj dostavljača i poboljšati situaciju“, saopštili su između ostalog.

Gregor Inkret, ZSSS

[PROCITAJ NA SAJTU](#)

STAVKE SO BILE KLJUB SPORNIM OMEJITVAM VEČINOMA USPEŠNE

Stavke so dovoljene in potekajo na ravni države, panoge in posameznega delodajalca, vendar obstajajo omejitve v pravnem redu, katerih ustavnost je vprašljiva.

V Sloveniji ima vsak delavec z ustavo zagotovljeno pravico do stavke. Uresničevanje te pravice podrobneje ureja zakon o stavki, ki se v nespremenjeni obliki uporablja od 3. aprila 1991. Zakon opredeljuje stavko kot organizirano prekinitev dela delavcev zaradi uresničevanja ekonomskih in socialnih pravic ter interesov s področja dela.

Zakon opredeljuje splošno stavko na državni ravni, stavko v posamezni panogi in stavko pri posameznem delodajalcu. Stavko na državni ravni lahko organizira reprezentativna sindikalna centrala na državni ravni, stavko na panožni ravni pa reprezentativni sindikat na ravni posamezne dejavnosti. Na ravni posameznega delodajalca lahko o začetku stavke odloča sindikat, organiziran pri tem delodajalcu, lahko pa tudi večina delavcev. V drugem primeru se lahko taka odločitev sprejme na primer na zboru delavcev ali z zbiranjem soglasij in podpisov za zagotovitev zakonsko potrebne podpore za odločitev o začetku stavke.

Omejitve pravice do stavke so ustavno vprašljive

Ustava in Zakon o stavki priznavata, da so nekatere dejavnosti tako pomembne za družbo, da je treba tudi v izjemnih okoliščinah zagotoviti njihovo vsaj minimalno opravljanje. Zato ustava dopušča, da se lahko pravica do stavke glede na vrsto in naravo dejavnosti z zakonom omeji, če to zahteva javna korist oz. je to v javnem interesu. Sam Zakon o stavki podrobneje opredeljuje omejitve stavke oziroma določa, da se lahko pravica do stavke omeji v organizacijah, ki opravljajo dejavnosti posebnega družbenega

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Ko sindikati stavko uporabijo kot zadnjo možnost za dosego svojih zahtev, so običajno uspešni. Arhiv "Delavske enotnosti"

pomena, ki so ustanovljene z zakonom ali z uredbo, sprejeto na podlagi I e-tega. V takšnih podjetjih je stavka lahko organizirana tako, da se zagotovi tisti minimum delovnega procesa, ki je nujen za varnost ljudi in premoženja oziroma je nenadomestljiv pogoj za življenje in delo občanov ali delo drugih organizacij, kakor tudi zagotavljanje izpolnjevanja mednarodnih obveznosti.

Zakon tudi določa, da se z zakonom ali na njegovi podlagi sprejetim odlokom predpiše način zagotavljanja teh dveh pogojev, da pa se za dela in naloge ter način njihovega opravljanja v času stavke sprejme splošni akt ali kolektivni sporazum. V zvezi z besedilom slovenske ustave, ki predvideva, da se pravica do stavke lahko omeji z zakonom, se postavlja vprašanje ustavnosti ureditve, ki odločitev o delodajalcih, pri katerih je pravica do stavke omejena, kakor tudi določanje nalog, ki se v teh podjetjih morajo izvrševati v času stavke, prepušča podzakonskim aktom ali kolektivnim pogodbam.

Ustavno sodišče Republike Slovenije se o vsebini teh vprašanj še ni opredelilo, ne glede na to pa obstaja tudi utemeljitev za stališče, da je glede na besedilo ustave, pravica do stavke tako pomembna, da jo je dovoljeno omejiti le z zakonom. Do odločitve o ustavnosti veljavna ureditev ostaja v veljavi.

Minimalni delovni proces

Zakonska ureditev, ki ureja posamezne dejavnosti posebnega družbenega pomena, vsebuje nekatere določbe, ki naj glede na posebnosti posamezne dejavnosti zagotavljajo opravljanje minimalnega delovnega procesa in obsega dejavnosti. Kot zanimivost lahko omenimo Zakon o službi v Slovenski vojski, ki za vojaške osebe predvideva dodatek zaradi prepovedi stavke v višini 4% povprečne bruto plače v Sloveniji. Kolektivne pogodbe načeloma vsebujejo le osnovne določbe o stavki, ki se osredotočajo na višino

nadomestila plače, glede omejitev stavke pa se običajno sklicujejo na zakon. Za spoštovanje stavkovnih omejitev v dejavnostih posebnega družbenega pomena je torej v praksi odgovoren sindikat oziroma delavci, ki z odločitvijo o začetku stavke določijo način spoštovanja omenjenih omejitev.

Udeležba v stavki je prostovoljna in svobodna, kar pomeni, da posameznemu delavcu ni mogoče preprečiti udeležbe v zakoniti stavki, niti se ji ne more pridružiti proti svoji volji. Delodajalec tudi ne sme omejevati pravice do stavke z nadomeščanjem stavkajočih delavcev z novimi. V skladu z Zakonom o delovnih razmerjih delodajalec ne more izvajati povračilnih ukrepov zoper delavca zaradi udeležbe v stavki, niti ne more zaradi nje odpovedati pogodbe o zaposlitvi.

Nadomestilo za čas udeležbe v stavki je večinoma opredeljeno s kolektivnimi pogodbami, vendar je običajno določeno v nižjem znesku, kot bi ga delavec prejel, če bi delal, in le za določen čas. Nadomestilo se običajno določi le za primere, ko je stavka organizirana zaradi kršitve zakona ali kolektivne pogodbe s strani delodajalca, ne pa tudi za t.i. interesno stavko, torej organizirano stavko, na primer zaradi zahteve po višji plači. Zaradi tega so nekateri panožni sindikati ustanovili stavkovne sklade, ki delavcem omogočajo prejemanje določenih dohodkov tudi v času stavke.

ZSSS je v zadnjih letih organizirala stavke na državni ravni, organizirali pa so jih tudi nekateri panožni sindikati, ki so člani ZSSS. Na splošno pa obstaja zaskrbljenost glede akcijske moči sindikatov in njihove sposobnosti, da s stavkami dosežejo spremembe. Kljub temu lahko zaključimo, da so sindikati večinoma uspešni, ko stavko uporabijo kot zadnjo možnost za doseganje legitimnih in upravičenih zahtev delavcev.

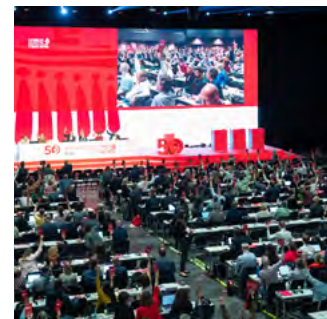
Matija Drmota, samostojni svetovalac ZSSS za pravno področje

[PROČITAJ NA SAJTU](#)

ETUC 15TH CONGRESS #ETUC50

Together for a fair deal for workers

KONČNO SPREJET PRAVILNIK O POKLICNIH BOLEZNIH

V Sloveniji je 1. maja 2023 l. stopil v veljavo nov, nedavno sprejet pravilnik o poklicnih boleznih, na katerega so delavci čakali neverjetnih in nesprejemljivih trideset let. Ves ta čas smo si v ZSSS na različne načine – od različnih pozivov, protestov do prijave Republike Slovenije Mednarodni organizaciji za delo (MOR) – prizadevali za sprejetje tovrstnega ustreznega pravilnika, sedaj pa je končno storjen pomemben in za slovenske razmere ogromen korak naprej. Delavci s poklicnimi boleznimi bodo naposled lahko uveljavili svoje pravice.

*Dostavljačice i dostavljači svih platformi, ujedinito se!
Foto Sindikat Mladi plus*

Ustanovljen je Sindikat dostavljalcev

Sindikat Mladi plus, ki združuje študente, dijake, mlade brezposelne in prekarne delavce ter deluje v okviru ZSSS, je po večletnem delovanju na področju platformnega dela ustanovil Sindikat dostavljalcev hrane, ki bo deloval v okviru omenjenega sindikata kot ločen resor. Trenutno je v sindikat dostavljalcev včlanjenih več kot sto voznikov oziroma kurirjev, ki delajo za platformi Wolt in Glovo, število združenih delavcev pa se iz dneva v dan povečuje. Novoustanovljeni sindikat od vodstva omenjenih spletnih platform zahteva, da ga prepozna kot edinega legitimnega in relevantnega akterja v razpravah o vprašanjih, ki zadevajo njihovo delo. »Pozivamo Wolt in Glovo k takojšnjemu začetku kolektivnih pogajanj o izboljšanju delovnih pogojev dostavljalcev. Želimo vzpostaviti socialni dialog in podpisati kolektivno pogodbo, ki bo uredila položaj dostavljalcev in izboljšala stanje,« so med drugim sporočili.

Gregor Inkret, ZSSS

 [PROCITAJ NA SAJTU](#)

VOLFGAN KACIJAN NOVI PREDSEDNIK EKS

V olfgan Kacijan je novi predsednik Evropske konfederacije sindikata (EKS), dok je Ester Linč generalna sekretarka te organizacije.

Oni su izabrani na 15. Kongresu organizacije koja broji 45 miliona članova iz 41 zemlje.

Kacijan dolazi iz najvećeg austrijskog sindikata OGB, dok je Linč, koja je iz irskog ICTU, i u prethodnom periodu bila na toj funkciji.

Delegati Kongresa, koji je održan u Berlinu, za potpredsednicu EKS izabrali su Čedanku Andrić, predsednicu Ujedinjenih granskih sindikata "Nezavisnost".

Prvi put u novoizabranom timu EKS-a imamo kao saveznu sekretarku predstavnicu iz regiona Teu Jarc (Mladi plus/ZSSS).

onthewaytoeu.net
naputuka.eu.net
SUPPORTED BY THE EUROPEAN COMMISSION

Projekat saradnje između Evropske konfederacije sindikata (ETUC) i regionalne mreže "SOLIDARNOST" uz podršku Evropske komisije.

SENZIBILIZIRANJE ZA INTERESNE ŠTRAJKOVE TEK PREDSTOJI

Sužavanje prava na štrajk zakonskim izmjenama iz 2014. i restriktivna sudska praksa pri ocjenjivanju zakonitosti štrajka otežavaju njegovo šire korištenje kao sredstava interesne borbe radnika

Pravo na štrajk u Hrvatskoj uređeno je prvim Zakonom o radu 1995. godine, te je najznačajnije izmjene doživjelo 2014. godine, kada je to pravo ujedno i znatno suženo.

Prema zakonu, na štrajk imaju pravo pozvati i provesti ga samo sindikati, i to u svrhu zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih interesa svojih članova, kao i zbog neisplate plaće. Do 2014. godine pravo na organiziranje štrajka izrijekom su imale i sindikalne središnjice, no tada je njihov spomen iz zakona brisan, a pravo na štrajk i dodatno ograničeno novim stavkom koji ga izričito veže uz slučaj spora o sklapanju, izmjeni ili obnovi kolektivnog ugovora. Posljedično, pravo na organizaciju štrajka više nemaju svi sindikati, već samo oni kojima je utvrđena reprezentativnost za kolektivno pregovaranje i oni koji su pregovarali o kolektivnom ugovoru. Uz to, u Hrvatskoj je moguće organizirati i štrajk solidarnosti u znak potpore radnicima drugog poslodavca koji su u štrajku. Provedba postupka mirenja obavezan je preduvjet svakom štrajku, osim štrajku solidarnosti.

SAVEZ
SAMOSTALNIH
SINDIKATA
HRVATSKE

Radnici tvornice kombajna Same Deutz Fahr u štrajku za povećanje plaća 2019.

Ograničenja prava na štrajk

Prema ustavnoj odredbi, u oružanim snagama, redarstvu, državnoj upravi i javnim službama može se ograničiti pravo na štrajk, te se ono u tim sektorima uređuje posebnim zakonima. Djelatnim vojnim osobama nije dopušten štrajk, a za službenike i namještenike u oružanim snagama, kao i policijske službenike, definirane su okolnosti u kojima štrajk nije dopušten (npr. u ratnom stanju ili u slučaju proglašenja elementarne nepogode). Također, policijskim službenicima propisana je dužnost primjene policijskih ovlasti i za vrijeme sudjelovanja u štrajku, ako je to nužno zbog zaštite života i sigurnosti ljudi ili procesuiranja kaznenih djela. U javnim službama, pravo na štrajk ograničeno je samo u sustavu hitne medicine.

Generalni štrajk 2014. u formi štrajka solidarnosti

Kod bilo kojeg štrajka, sindikat i poslodavac trebali bi sporazumno, na prijedlog poslodavca, donijeti pravila o poslovima koji se za vrijeme štrajka ne smiju prekidati. Može se raditi o poslovima čije je obavljanje nužno kako bi se rad mogao nesmetano obnoviti nakon završetka štrajka ili onima koji su potrebni radi sprječavanja ugrožavanja života, zdravlja ili osobne sigurnosti građana. Ako sindikat i poslodavac ne postignu sporazum u roku od 15 dana, sindikat može tražiti da o tome u istom roku odluči arbitraž.

Na zahtjev poslodavca, sud može zabraniti štrajk ako utvrdi da je organiziran nezakonito, a poslodavac u tom slučaju može imati pravo i na naknadu štete. Prema Zakonu o radu, radnik ne smije biti stavljen u nepovoljniji položaj zbog sudjelovanja u zakonitom štrajku, niti ono predstavlja povredu obveze iz radnog odnosa. U hrvatskom pravnom sustavu postoje slučajevi izvanrednih otkaza zbog sudjelovanja u nezakonitom štrajku, no nisu nam poznati slučajevi represivnog djelovanja prema radnicima u zakonitom štrajku.

Restriktivna sudska praksa

Generalno, sporovi u vezi kolektivnih ugovora češće se iscrpljuju u fazi mirenja, no što dolazi do štrajkova. Većina sindikata ima štrajkaške fondove, ali oni se u praksi rijetko koriste. Razlozi za to su višestruki: kao prvo, štrajk je puno lakše organizirati u velikim sustavima, naročito u javnom sektoru, nego na razini pojedinog poslodavca u privatnom sektoru, gdje se pregovara o velikoj većini kolektivnih ugovora. Nadalje, veliki dio nedavne povijesti radničke borbe, pa tako i štrajkova, obilježile su akcije za očuvanje radnih mjesta i zbog neisplate plaća, tako da senzibiliziranje radnika za štrajk kao legitimnu metodu interesne borbe tek predstoji. Naposljetku, posljednjih godina u Hrvatskoj primjetna je izrazito restriktivna sudska praksa, u kojoj su štrajkovi mahom proglašavani nezakonitima, što je veliki rizik i za

sindikate i za radnike koji stupe u štrajk. Jedan od primjera je četverotjedni štrajk zbog povećanja plaća koji je Sindikat metalaca Hrvatske – Industrijski sindikat proveo u tvornici kombajna Same Deutz Fahr Žetelice 2019. godine, a koji je Županijski sud proglasio zakonitim, da bi ga nakon toga Vrhovni sud ipak zabranio.

Kako generalni štrajk kao takav nije posebno uređen, sindikati u legitimnim pritiscima na politiku koji uključuju širu obustavu rada moraju biti kreativni. Posljednji takav primjer dogodio se 2014. g. kada su sindikalne središnjice organizirale dvosatni generalni štrajk u formi štrajka solidarnosti sa dvjema tvrtkama koje su se u to vrijeme nalazile u štrajku zbog višemjesečne neisplate plaća. Pravi razlog štrajka bio je sukob s Vladom i poslodavcima u vezi s donošenjem Zakona o radu, a štrajk je polučio rezultat jer je prisilio Vladu da već napisani prijedlog zakona vrati u novu rundu pregovora. Za štrajk se tom prigodom pozitivno izjasnilo 92% članova sindikata, a u njemu je sudjelovalo više od 270 tisuća hrvatskih radnika. Mediji rado prate sve vrste radničkih akcija, a u posljednje vrijeme moguće je zamijetiti i trend sve pozitivnijeg tona izvještavanja o njima.

Sunčica Brnardić, izvršna tajnica SSSH za radno i socijalno pravo

[PROCITAJ NA SAJTU](#)

CONFEDERATION
**SYNDICAT
EUROPÉEN
TRADE UNION**

POSLODAVCI MORAJU PREGOVARATI O PLAĆAMA

Savez samostalnih sindikata Hrvatske ove je godine Međunarodni praznik rada obilježio „Praznikom rada u Tvornici“, događajem koji je okupio sindikate, te predstavnike izvršne i zakonodavne vlasti, kao i poslodavaca. Predsjednik SSSH Mladen Novosel u svom je obraćanju upozorio na sve veći nedostatak radnika, koji poslodavci nastoje riješiti uvozom stranih radnika koji su nedovoljno plaćeni, dok istovremeno povećavaju svoje profite.

Hrvatskoj udruzi poslodavaca upućen je zahtjev za prihvaćanjem granskih kolektivnih pregovora kao i ugovaranjem plaća kroz minimalno tri razine složenosti poslova, pri čemu plaća za najjednostavnije poslove, bez uračunavanja ikakvih dodataka, mora biti iznad razine minimalne plaće.

Obraćanje predsjednika SSSH Mladena Novosela na „Prazniku rada u Tvornici“

Od Vlade je zatraženo poticanje granskog kolektivnog pregovaranja, između ostaloga i kroz izmjenu kriterija reprezentativnosti za sudjelovanje u Gospodarsko-socijalnom vijeću za udruge poslodavaca, koji bi trebali uključivati i određeni broj sklopljenih kolektivnih ugovora. Zatraženo je i jačanje kapaciteta Državnog inspektorata, kako bi napokon počeo vršiti funkciju nadzora isplate plaća po granskim kolektivnim ugovorima s proširenom primjenom, što mu je zakonska obaveza već dvije godine.

Na „Prazniku rada u Tvornici“ dodijeljene su i tradicionalne nagrade SSSH „Srce sindikalne solidarnosti“ za osobiti doprinos sindikalnom radu i razvoju sindikalnog pokreta, te Povelja SSSH povjereniku radnika za zaštitu na radu.

Matija Tomašek, SSSH

[PROCITAJ NA SAJTU](#)

ŠTRAJK NEPREVAZIĐEN KAO NAJEFIKASNIJE SREDSTVO BORBE U RUKAMA SINDIKATA

U Republici Srpskoj se najviše štrajkuje zbog neisplaćenih plata, a u većini djelatnosti moguć štrajk bez ograničenja

Pravo na štrajk radnicima u Republici Srpskoj garantovano je Ustavom a ostvaruju ga u skladu sa zakonom koji je u RS donesen 2008., a dopunjen 2020. godine. Štrajk, kao najradikalniji vid sindikalne borbe radnika za svoja prava ima nekoliko bitnih elemenata, a to su: prekid rada, zaštita zajedničkih prava i interesa radnika i namjera da se poslodavcu nanese materijalna šteta koja će biti opomena i za druge poslodavce da ne rade na štetu radnika.

Sa jednog od protesta Saveza sindikata RS

Ključna uloga sindikata u štrajku

Štrajk je legalno i legitimno sredstvo za ostvarivanje i unapređenje profesionalnih, ekonomskih i socijalnih prava radnika a može se organizovati u preduzeću, ustanovi, području, oblasti, grani ili kao generalni štrajk u cijeloj RS. Štrajk se može organizovati i kao štrajk upozorenja koji može trajati najduže jedan sat. Štrajk upozorenja nije uslov za „pravi“ štrajk. Učešće u štrajku bazira se na slobodi i opredjeljenju svakog radnika. Odluku o stupanju u štrajk kod poslodavca donosi nadležni organ reprezentativnog sindikata ili više od polovine zaposlenih a štrajk na nivou grane ili djelatnosti te generalni štrajk, u isključivoj su nadležnosti sindikata. Odluka o štrajku mora biti u pisanoj formi i mora biti dostavljena najkasnije sedam dana prije početka štrajka, 24 časa pred štrajk upozorenja a 10 dana u djelatnostima od opšteg interesa. Uloga sindikata u organizovanju štrajka je važna a važni su i kapaciteti kojima raspolaže sindikat, da ohrabri i edukuje svoje članove, da znaju da obustaviti rad u skladu sa zakonom, pa čak i mimo zakona, nije grijeh, već nekad jedini način da ostvare svoje ciljeve.

SAVEZ
SINDIKATA
REPUBLIKE
SRPSKE

Štrajk plaćen u slučaju neisplaćenih plata

Radnik koji učestvuje u štrajku nema pravo na naknadu plate, osim ako se štrajk organizuje zbog neisplaćenih plata i ako ne traje duže od 12 dana, što je značajan uspjeh SSRS prilikom formulisanja Zakona o štrajku.

U RS se najčešće pokreću štrajkovi zbog neisplaćenih plata i primanja u privatnom sektoru (u 2022. godini bilo ih je ukupno 14), ali štrajkovi i protesti održani su i u obrazovanju, pravosuđu i zdravstvu. Ako bi imali i štrajkačke fondove, za koje postoji mogućnost po statutima sindikata, radnici bi bili odlučniji prilikom stupanja u štrajk jer ne bi strahovali za platu tokom štrajka.

Malo djelatnosti u kojima je obavezan minimum procesa rada

U djelatnostima od posebnog javnog interesa, u kojima bi prekid rada mogao da ugrozi život i zdravlje ljudi ili da nanese štetu velikih razmjera, štrajk se organizuje pod posebnim uslovima. To su: elektroprivreda, vodosnabdijevanje, željeznički, poštanski i avionski saobraćaj, javni RTV servis, komunalne djelatnosti, zaštita od požara, zdravstvena, socijalna i veterinarska zaštita, te društvena briga o djeci, a od opšteg interesa su i poslovi koji se tiču bezbjednosti Republike Srpske te izvršavanje međunarodnih ugovora. SS RS se uspio izboriti da radnici u vrtićima i školama mogu štrajkovati bez ograničenja. Zaposleni u djelatnostima od opšteg interesa mogu početi štrajk ako se obezbijedi minimum procesa rada kojim se garantuje sigurnost ljudi i imovine. Akt o minimumu procesa rada donosi poslodavac, uz prethodno pribavljeno mišljenje sindikata. Kod svih drugih poslodavaca, radnici mogu štrajkovati u punom kapacitetu.

DONOŠENJE ODLUKE O STUPANJU U ŠTRAJK

Zašto se stidimo štrajka i zašto ga izbjegavamo?

To je veliko pitanje za sve sindikate. Možda komfor koji se može primijetiti u sindikalnim organizacijama treba zamijeniti jačom dinamikom sindikalnog aktivizma, kako bi se animirali radnici. Važno je da razumiju da je sasvim u redu da se do onih ciljeva koji se nisu mogli ispregovarati za stolom, dolazi obustavom rada, odnosno štrajkom. Potrebna nam je podrška i neke nove politike u sindikatima ali štrajk ne smijemo izgubiti kao legitimno sredstvo borbe. Treba ojačati priču koju nosi štrajk i to jeste teško, pošto imamo sve vrste pritisaka ali ništa na ovom svijetu nismo dobili na tacni. Da li su sve konvencije i direktive koje su vezane za pregovaranje dale rezultate? Nisu. Moramo znati i da nemamo jednako raspoređenu moć za pregovaračkim stolom.

Ona je na strani politike, Vlade i kapitala a radnici imaju samo sebe. To je ta moć koju zanemarujemo i ne radimo dovoljno da zaista bude moć.

Ako niste pokazali poslodavcu koliko ste važni, teško ćete doći do dogovora. Okanimo se salonskih pregovora, vratimo se onome što jedino može dati rezultate, a to praksa pokazuje. Ako nema para, nema ni normalnih uslova rada, nema ni posla. E, tada imate štrajk. Štrajk donosi rezultate i svi treba da radimo na tome. Jeste teško, ali svi zajedno moramo okrenuti novi list. Ne treba da se zarad pomodarstva i salonskih pregovora odričemo najjačeg sredstva koje sindikat ima u svojim rukama i koje ne može i ne smije izgubiti.

Do nas je!

 PROCITAJ NA SAJTU

50 | ANNIVERSARY
ETUC 1973-2023

VIŠE DEMOKRATIJE NA POSLU!

CONFEDERATION
**SYNDICAT
EUROPÉEN
TRADE UNION**

NOVI SISTEM PLATA JEDINI SPAS ZA RADNIKE U PRIVREDI

Zbog izuzetno niskih plata u privredi i značajnog udjela sive ekonomije u Republici Srpskoj, Savez sindikata Republike Srpske (SSRS) je u cilju povećanja plata svim kategorijama radnika, prebacivanja dijela plate iz koverti u legalne tokove, povećanja prihoda u budžetu i socijalnim fondovima, te smanjenja nelojalne konkurencije koju prave nesavjesni poslodavci, ponudio rješenje kroz dokument pod nazivom „Novi sistem plata u Republici Srpskoj”.

Uređenjem sistema plata u realnom sektoru došlo bi do zaključivanja Opšteg kolektivnog ugovora, kojim će se utvrditi najniži koeficijenti za obračun plata, po stručnim spremama predviđenim sistematizacijom poslova za svako radno mjesto. Time ne bi bilo ograničeno kolektivno pregovaranje na nivou privrednih grana i unutar preduzeća. Elementi za utvrđivanje osnovne plate bili bi najniži koeficijenti složenosti poslova koji se množe sa najnižom platom u RS a koja trenutno iznosi 700 konvertibilnih maraka.

Novim sistemom plata zadržati radnike u RS

Predlogom novog sistema plata SSRS želi da se na zakonit način urede plate i stvori osnova za pravičnu zaradu koja će uticati na radnike da ostanu u Republici Srpskoj. Najniža plata ostaje zaštitna kategorija, što i jeste njena uloga.

U pripremi novog sistema plata izvršili smo interna i eksterna istraživanja, održali niz sastanaka, diskusija i debata i dobili podršku nadležnih ministarstava i kontrolnih organa. Novi sistem plata koji je predložio SSRS dio je i ekspozea premijera Republike Srpske i programska aktivnost Vlade i Narodne skupštine RS.

 PROCITAJ NA SAJTU

ZASTARJELI ZAKON OTEŽAVA ŠTRAJK

SAVEZ
SAMOSTALNIH
SINDIKATA
BIH

Nepotpuna zakonska regulativa otežava pokretanje štrajka u Federaciji BiH što koriste poslodavci, ali sindikati ne odustaju od ovog vida borbe.

Zakon o štrajku Federacije Bosne i Hercegovine kojim je ovo pitanje regulisano u FBiH donesen je davne 2000. godine i sa svojih samo 16 članova predstavlja veliku prepreku za organizovanje legalnog štrajka. Naime, njime mnoga pitanja nisu adekvatno ili nisu uopće riješena, što otežava samo organizovanje i vođenje štrajka. Zbog toga je do sada bilo puno slučajeva u kojima su štrajkovi proglašavani nezakonitim ili su sindikati bili primorani da odustanu od njih, iako su postojali razlozi.

Štrajk rudara u Zenici

Štrajk u državnim institucijama u "sivoj zoni"

Ovim zakonom uređeno je pravo uposlenika na štrajk, pravo sindikata da pozove na štrajk kao i pravo poslodavca da isključi uposlenika sa rada i druga pitanja u vezi sa štrajkom. Pitanje organizovanja štrajka pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova, organa i službi uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine uređeno je drugim zakonskim aktima. Dodatni problem predstavlja činjenica da na državnom nivou ne postoji Zakon o štrajku pa je pravo na štrajk u državnim institucijama u "sivoj zoni". Iako nije zabranjen, nema pravnog akta kojim je propisana procedura za njegovo organizovanje i sprovođenje.

Najveća prepreka za organizovanje legalnog štrajka je to što štrajk ne može započeti ako nema Sporazuma o poslovima koji se ne mogu prekidati za vrijeme štrajka. Te poslove utvrđuju sindikat i poslodavac, na prijedlog poslodavca. U stvarnosti, to znači da od poslodavca zavisi sadržaj sporazuma i da sindikat nema nikakvo pravo da utiče na njega. Često se dešava da poslodavci izbjegavaju predlaganje tog sporazuma ili ga odlažu, čime svjesno vrše dodatni pritisak na radnike. Ako, pak, poslodavac predloži sporazum ali ne postigne dogovor o njemu sa sindikatom, sporazum ide na arbitražu. Tu nastaje problem jer često nema dogovora oko izbora neovisnog arbitra. U tom slučaju, arbitra bira nadležni Općinski sud, u roku od pet dana. Minimum poslova, koji se ne mogu prekidati za vrijeme štrajka, može biti definisan i kolektivnim ugovorom,

Sama organizacija štrajkova iziskuje i određeni novac pa oni zavise od finansijske moći pojedinih sindikata. O štrajkačkim fondovima odlučuju sami sindikati a oni trenutno postoje u nekoliko granskih sindikata u javnom i uslužnom sektoru. Sindikati imaju ekskluzivno pravo na organizovanje štrajka ali poslodavci često pred sudom traže naknadu štete prouzrokovane štrajkom, u enormnim iznosima.

Na sreću, sindikati su uspjeli dobiti većinu tih slučajeva.

Sa jednog od protesta SSS BiH

sindikati imaju na raspolaganju više novca kao i zbog toga što tu nije riječ o privatnim poslodavcima. Naime, u industrijskom sektoru imamo veći broj privatnih vlasnika kompanija koji često zabranjuju organizovanje sindikata ili sami organizuju svoje žute sindikate kojima onda upravljaju. Takođe, tu se suočavamo i sa velikom dozom straha radnika od gubitka posla i velikim brojem ugovora o radu na određeno vrijeme što olakšava tim poslodavcima da radnicima uruče otkaze ako izraze svoje nezadovoljstvo ili pokrenu inicijativu za štrajk.

Usvajanje novog Zakona o štrajku još na čekanju

Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine (SSS BiH) je zbog svih uočenih nedostataka aktuelnog Zakona o štrajku još 2017. godine pokrenuo inicijativu za usvajanje novog zakona. Njom smo, između ostalog, tražili izmjene u odredbama o vrstama i najavi štrajka. Naime, važeći Zakon o štrajku prepoznaje samo institute štrajka upozorenja (traje maksimalno 2 sata) i štrajka. Dakle, zakon ne prepoznaje generalni štrajk, tihi štrajk, štrajk solidarnosti i štrajk glađu. Zbog toga je trenutno nemoguće organizovati generalni štrajk na nivou SSS BiH, iako smo do sada uspjeli organizovati nekoliko takvih štrajkova u pojedinim granama. Tražili smo i da zakon omogući sindikatu predlaganje Sporazuma o poslovima koji se ne mogu prekidati za vrijeme štrajka, ako to ne učini poslodavac u roku od pet dana od dana prijema odluke o stupanju u štrajk. Posebnu pažnju smo posvetili pitanju organizovanja štrajka u oblastima od općeg i posebnog interesa čime bi se članovima sindikata u tim djelatnostima omogućila lakša organizacija štrajka, kada se za to steknu uslovi. Ovaj predlog sindikata nije razmatran zbog nerazumijevanja od strane prethodne vlasti pa to ostaje jedan od prioriteta čije rješavanje ćemo tražiti od nove zakonodavne vlasti u FBiH.

Štrajk zaposlenih u bolnici u Konjicu

[PROCITAJ NA SAJTU](#)

Na novoj adresi:

GLAS RADNIKA .com

SVE VESTI I SVA NAŠA IZDANJA

ETUCLEX

Human rights,
legal and
strategic
litigation
network of the
**European
Trade Union
Confederation**

etuclex.etuc.org

SINDIKALNI AKTIVISTI U BIH ŽALE SE NA PRITISKE

Sindikalni aktivisti u Bosni i Hercegovini izloženi su različitim vrstama pritiska na radnim mjestima i zbog svog aktivizma gotovo svakodnevno se suočavaju sa brojnim izazovima, saopšteno je na sastanku o problemu diskriminacije na radnom mjestu koji su organizovali Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine (SSS BiH) i Helsinški odbor za ljudska prava BiH. Sastanku u Mostaru prisustvovali su sindikalni aktivisti sa područja Hercegovine a gotovo svi učesnici, bez obzira da li dolaze iz javnog ili privatnog sektora, kazali su da su imali slična iskustva.

Stop diskriminaciji na radnom mestu!

Poručeno je i da su plate koje primaju radnici u BiH nedovoljne za pokrivanje osnovnih životnih troškova. Sastanak je bio prilika i da se predstave rezultati najnovijih istraživanja o položaju žena i mladih u svijetu rada, kao i ekonomsko-socijalnom položaju radnika.

„Bosna i Hercegovina se, nažalost, i dalje suočava sa masovnim odlaskom mladih ljudi ali i kvalifikovanih radnika sa višegodišnjim iskustvom koji, u potrazi za boljim ekonomskim statusom, odlaze u zemlje Zapadne Evrope i na druge kontinente.

Taj negativni trend već sada ima velike posljedice na tržište rada u BiH, što će se, ako se hitno ne donesu odgovarajuće mjere, vremenom samo pogoršavati“, konstatovano je na sastanku.

Ovaj skup predstavlja početak intenzivnije saradnje sa Helsinškim odborom za ljudska prava s ciljem poboljšanja radničkih prava u BiH.

 PROCITAJ NA SAJTU

ŠTRAJK – BAUK ZA POSLODAVCE

Štrajkačko pravo garantuju Ustav i zakoni, ali je zbog raznih zakonskih ograničenja mnogo teže organizovati štrajk u policiji, vojsci, zdravstvu... nego, na primer, u obrazovanju i kulturi

KONFEDERACIJA
SLOBODNIH
SINDIKATA
MAKEDONIJE

Pravo na štrajk u Severnoj Makedoniji regulisano je pre svega Ustavom zemlje, a zatim i Zakonom o radnim odnosima, kao i pojedinačnim zakonima kojim su definisani uslovi i norme za ostvarivanje tog prava u različitim delatnostima.

Da bi radnici organizovali štrajk, moraju da budu sindikalno organizovani. „Sindikat i njegova udruženja na višem nivou imaju pravo da pozivaju na štrajk i da ga sprovede radi zaštite ekonomskih i socijalnih prava svojih članova iz radnog odnosa, u skladu sa Zakonom“, navodi se u Zakonu o radnim odnosima. Zakon propisuje da štrajk prethodno mora da se pismeno najavi poslodavcu, odnosno udruženju poslodavaca protiv kojih je usmeren. O štrajku solidarnosti mora da bude obavešten poslodavac kod koga se organizuje.

Takođe, Zakonom o radnim odnosima propisano je da štrajk ne može započeti pre okončanja postupka za mirno rešavanje spora, kada je takav postupak predviđen zakonom, odnosno pre sprovođenja drugog postupka mirenja, kada su se o tome dve strane dogovorile.

ГЕНЕРАЛЕН ШТРАЈК

ДОСТОИНСТВО, ПРАВЕДНОСТ И ПОЧИТ КОН НАШИОТ ТРУД

БАРАМЕ

ПЛАТИ ПО ЗАКОН И ПОЧИТУВАЊЕ НА КОЛЕКТИВНИТЕ ДОГОВОРИ

ВО ДЕЈНОСТА ПРЕДУЧИЛИШНО ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА, ВО ДЕЛОТ НА:

- ✓ РАБОТНО ВРЕМЕ
- ✓ ПРИПРАВНИЦИ
- ✓ УНАПРЕДУВАЊЕ ПОНИСКО КОН ПОВИСОКО РАБОТНО МЕСТО ВО ИСТА ГРУПА
- ✓ ПОЧИТУВАЊЕ НА НОРМАТИВИТЕ ЗА КОНСТИТУИРАЊЕ НА ГРУПИТЕ
- ✓ ВОДЕЊЕ НА ЕДЕН ДНЕВНИК
- ✓ КАРИЕРЕН РАЗВОЈ
- ✓ НАДОМЕСТОК НА РЕСРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР ИТН.

**СО УКА,
НАУКА
И КУЛТУРА
ЗАЕДНО СМЕ
ВО СЕКОЈА
БУРА**

11 АПРИЛ 2022 година

ВО ДЕЈНОСТА ОБРАЗОВАНИЕ, ВО ДЕЛОТ НА:

- ✓ НАДОМЕСТОК ЗА ПРЕВОЗ НА ВРАБОТЕНИ
- ✓ ДОДАТОК ЗА РАБОТА ВО КОМБИНИРАНИ ПАРАЛЕЛКИ
- ✓ ДОДАТОК ЗА РАБОТА СО УЧЕНИЦИ СО ПОСЕБНИ ПОТРЕБИ
- ✓ ДОДАТОК ЗА ПРЕКУВРЕМЕНА РАБОТА
- ✓ НАДОМЕСТОК НА РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР
- ✓ УТВРДУВАЊЕ НА ФОНД НА ЧАСОВИ НА НАСТАВНИЦИ ПО ПРАКТИЧНА НАСТАВА СОГЛАСНО ЗАКОН
- ✓ РЕГУЛИРАЊЕ НА СТАТУСОТ НА СМЕТКОВОДИТЕЛИ, КООРДИНАТОР НА ТВ ПРОГРАМИ, ОБРАЗОВНИ АСИСТЕНТИ, ЛЕКАР ВО УЧИЛИШТАТА И ДР.

Najviše štrajkova u obrazovanju

U centrali Konfederacije slobodnih sindikata ne raspolažu preciznijim podacima o broju štrajkova, ali je Sindikat obrazovanja, nauke i kulture (SONK) svakako organizovao najviše štrajkova u istoriji S. Makedonije. Situacija u obrazovnom sektoru je takva da pregovori gotovo nikada ne uspevaju, zbog čega je SONK od 90-ih godina često bio prinuđen da zapreti ili organizuje proteste i štrajkove.

Štrajkački proglas SONK-a

Normativna ograničenja

Postoji nekoliko zakona koji definišu pravo na štrajk u određenim sektorima. Praksa pokazuje da je, na primer, mnogo teže organizovati štrajk policajaca, vojske, vatrogasaca, zdravstvenih radnika... zbog prirode njihovog posla. Naime, njima propisi nameću više ograničenja. Dakle, pravo na štrajk ne može biti zabranjeno, jer je garantovano Ustavom, ali sindikat mora da poštuje uslove pod kojima se štrajk organizuje, a koji su predviđeni sistemskim Zakonom o radu ali i drugim propisima.

U privatnom sektoru, stvar je mnogo komplikovanija pa je mnogo teže ostvariti pravo na štrajk. Ranije je bilo štrajkova u privatnim preduzećima, ali su danas, ipak, retki. Na žalost, u privatnom sektoru zaposleni se ne usuđuju ni da pristupe sindikatu, a kamoli da štrajkuju. Naime, nije tajna da mnogi poslodavci ne dozvoljavaju da se u njihovim preduzećima formiraju sindikati, između ostalog i zato što se boje upravo mogućnosti da radnici organizuju štrajk.

Sindikalni lideri i sindikati u S. Makedoniji se stalno suočavaju sa problemima, i to ne samo zbog organizovanja štrajka, već i zbog drugih svojih aktivnosti. Predsednik Konfederacije slobodnih sindikata Makedonije i sam je dva puta dobio otkaz u javnoj ustanovi zbog svog sindikalnog angažmana, i to grubim kršenjem zakonskih normi kako je konstatovano i sudskim presudama u njegovu korist. On u tome nije usamljen – sindikalni lideri koji se zaista bore za zaštitu radnih prava u javnom sektoru kontinuirano su meta pritiska vlasti. Sa još većim rizikom suočavaju se oni koji pokušavaju da pokrenu sindikate u privatnom sektoru pa često dobijaju i otkaz.

U vezi sa utvrđivanjem minimalnog procesa rada tokom štrajka, kao poseban primer mogu poslužiti štrajkačka iskustva Samostalnog sindikata obrazovanja, nauke i kulture (SONK). Za vreme štrajka nastavnici su na svojim radnim mestima u skladu sa utvrđenim radnim vremenom, ali ne obavljaju svoje uobičajene radne dužnosti. U drugim slučajevima, odnosno u sektorima sa specifičnim uslovima rada, utvrđuje se koji su zaposleni neophodni za minimalno funkcionisanje procesa rada, dok ostali štrajkuju.

Što se tiče štrajkačkih fondova, pojedinačni sindikati imaju sopstvena sredstva koja koriste za isplatu naknada zaposlenima tokom štrajka. Zapravo, reč je o novcu koji se obezbeđuje iz članarine koju dobrovoljno plaćaju članovi sindikata a iz koje se deo izdvaja u takav poseban fond.

Generalni štrajk (ne)moguć

U S. Makedoniji se već dugo priča o udruživanju snaga i organizovanju generalnog štrajka na prostoru cele države, ali će to biti veoma teško, jer se pojedini sindikati samo pretvaraju da su zaštitnici radnika, iako u stvarnosti to nisu.

Generalni štrajkački potencijal sindikata je veliki, ali je svejedno teško organizovati štrajk, posebno generalni prekid rada. U KSS stalno i uporno insistiraju na solidarnosti unutar i između sindikata, jer se tek onda može ozbiljnije pričati o organizovanju generalnog štrajka. U sindikalnoj centrali se nadaju da će najnovija dešavanja u S. Makedoniji podstaći takvu solidarnost.

Štrajkovi su sigurno jedna od najzanimljivijih tema za medije, koji o njima izveštavaju kada god se organizuju. Kada je prošle godine SONK održao svoj štrajk konferencije za novinare predsednika sindikata bile su među najmasovnije praćenim medijskim sadržajima. Prema nekim analizama, više se izveštavalo o štrajku nego čak i o ratu u Ukrajini.

Stručna služba KSS

 PROČITAJ NA SAJTU

ZNANJE KAO VAŽNO SINDIKALNO ORUŽJE

KONFEDERACIJA
SLOBODNIH
SINDIKATA
MAKEDONIJE

Konfederacija slobodnih sindikata Makedonije (KSS) kontinuirano obrazuje svoje članove, posebno za najvažnije aktivnosti kao što su sindikalno udruživanje, kolektivno pregovaranje i bezbednost i zdravlje na radu.

Konferencija KSS o Zakonu o bezbednosti i zdravlju na radu

Angažovanjem profesionalaca – stručnjaka za pomenute i druge teme za koje se održavaju obuke - KSS organizuje edukativne skupove u kojima članovi interaktivno učestvuju.

Edukativne konferencije i druge informativne aktivnosti o tako važnim temama organizuju i granski sindikati udruženi u KSS, svesni da mali broj radnika zna svoja prava i da je kontinuirano obrazovanje jedno od najefikasnijih oružja u sindikalnoj borbi za poboljšanje i unapređenje radnog, ekonomskog i socijalnog položaja članstva.

Bezbednost i zdravlje na radu je svakako jedna od najvažnijih i najsloženijih tema sindikalnog angažmana i zato KSS nastoji da unapredi znanja svojih aktivista i drugih članova o tome šta treba da rade kako bi adekvatno reagovali u slučajevima rizika i opasnosti na radnom mestu.

Noviji takvi skupovi koje su organizovali KSS i granski sindikati imali su za cilj da što veći broj sindikalnih aktivista upoznaju sa pravima zaposlenih i njihovih predstavnika koja proističu iz Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu, konvencija Međunarodne organizacije rada i direktiva Evropske unije.

Stručna služba KSSM

 PROCITAJ NA SAJTU

PRVOMAJSKI PROTEST: BEZ RADNIKA NEMA DRŽAVE

SAVEZ
SINDIKATA
MAKEDONIJE

„Radnici su država“, bio je slogan masovnog radničkog protesta koji je 1. maja organizovao Savez sindikata Makedonije

„Radnici su država“: Sa prvomajskog protesta u Skoplju

borba nastaviti. Prvomajski protest je početak sindikalnog proleća i zato je neophodno jedinstvo u borbi za radnička prava jer ljudi masovno odlaze iz zemlje.

Govornici na protestu kritikovali su produžetak radne nedelje za radnike koji će biti angažovani na saobraćajnim koridorima 8 i 10-d i morati da rade 60 sati sedmično na suncu, ističući da se ne sme dozvoliti povratak u 19. vek.

SSM je podsetio javnost da je 1. maj posvećen borbi za očuvanje i unapređenje prava radnika, kao i poštovanju prema žrtvama krvavih demonstracija održanih od 1. do 4. maja 1886. u Čikagu. Tada su se američki radnici pobunili zahtevajući osmočasovni radni dan, a makedonski radnici se i danas bore za to isto pravo.

 [PROCITAJ NA SAJTU](#)

Trade Unions for a fair recovery

Strengthening the role of trade unions in
mitigating the impact of the COVID-19 crisis

CONFEDERATION
SYNDICAT
EUROPEAN
TRADE UNION

REGIONALNI SAVET SINDIKATA
SOLIDARNOST

ШТРАЈКОТ Е НОЌНА МОРА ЗА РАБОТОДАВЦИТЕ

Правото на штрајк е утврдено со Уставот и со поединечни закони, но поради разни законски ограничувања многу потешко е да се организира штрајк во полиција, армија, здравство... отколку на пример во образованието и културата.

KONFEDERACIJA
SLOBODNIH
SINDIKATA
MAKEDONIJE

Правото на штрајк во Северна Македонија е регулирано пред се со Уставот на државата, а потоа и со Законот за работни односи, како и со поединечни закони кои ги дефинираат условите и нормите за остварување на тоа право во различни дејности.

За да можат работниците да организираат штрајк, мора да бидат синдикално организирани. „Синдикатот и неговите здруженија на повисоко ниво имаат право да повикаат на штрајк и да го поведат со цел за заштита на економските и социјалните права на своите членови од работниот однос, во согласност со Закон“, се наведува во Законот за работни односи. Законот предвидува дека штрајкот мора претходно писмено да се најави на работодавачот, односно на здружението на работодавачите против кои е насочен. Работодавачот кај кој се организира штрајкот на солидарност мора да биде информиран за солидарниот штрајк.

Исто така, Законот за работни односи предвидува дека штрајкот не може да започне пред завршување на постапката за помирување, кога таква постапка е предвидена со истиот закон, или пред спроведување на друга постапка за мирно решавање на спорот омирување, за која двете страни се согласиле за тоа.

ГЕНЕРАЛЕН ШТРАЈК

ДОСТОИНСТВО, ПРАВЕДНОСТ И ПОЧИТ КОН НАШИОТ ТРУД

БАРАМЕ

ПЛАТИ ПО ЗАКОН И ПОЧИТУВАЊЕ НА КОЛЕКТИВНИТЕ ДОГОВОРИ

СО УКА, НАУКА И КУЛТУРА ЗАЕДНО СМЕ ВО СЕКОЈА БУРА

11 АПРИЛ 2022 година

ВО ДЕЈНОСТА ПРЕДУЧИЛИШНО ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА, ВО ДЕЛОТ НА:

- ✓ РАБОТНО ВРЕМЕ
- ✓ ПРИПРАВНИЦИ
- ✓ УНАПРЕДУВАЊЕ ПОНИСКО КОН ПОВИСОКО РАБОТНО МЕСТО ВО ИСТА ГРУПА
- ✓ ПОЧИТУВАЊЕ НА НОРМАТИВИТЕ ЗА КОНСТИТУИРАЊЕ НА ГРУПИТЕ
- ✓ ВОДЕЊЕ НА ЕДЕН ДНЕВНИК
- ✓ КАРИЕРЕН РАЗВОЈ
- ✓ НАДОМЕСТОК НА РЕСРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР ИТН.

ВО ДЕЈНОСТА ОБРАЗОВАНИЕ, ВО ДЕЛОТ НА:

- ✓ НАДОМЕСТОК ЗА ПРЕВОЗ НА ВРАБОТЕНИ
- ✓ ДОДАТОК ЗА РАБОТА ВО КОМБИНИРАНИ ПАРАЛЕЛКИ
- ✓ ДОДАТОК ЗА РАБОТА СО УЧЕНИЦИ СО ПОСЕБНИ ПОТРЕБИ
- ✓ ДОДАТОК ЗА ПРЕКУВРЕМЕНА РАБОТА
- ✓ НАДОМЕСТОК НА РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР
- ✓ УТВРДУВАЊЕ НА ФОНД НА ЧАСОВИ НА НАСТАВНИЦИ ПО ПРАКТИЧНА НАСТАВА СОГЛАСНО ЗАКОН
- ✓ РЕГУЛИРАЊЕ НА СТАТУСОТ НА СМЕТКОВОДИТЕЛИ, КООРДИНАТОР НА ТВ ПРОГРАМИ, ОБРАЗОВНИ АСИСТЕНТИ, ЛЕКАР ВО УЧИЛИШТАТА И ДР.

Најава за штрајк на СОНК

Нормативни ограничувања

Постојат повеќе закони кои го дефинираат правото на штрајк во одредени сектори. Праксата покажува дека, на пример, многу потешко е да се организира штрајк од страна на полициските службеници, армијата, пожарникарите, здравствените работници... поради природата на нивната работа. Имено, прописите им наметнуваат повеќе ограничувања. Затоа, правото на штрајк не може да биде забрането, бидејќи тоа е загарантирано со Уставот, но притоа синдикатот мора да ги почитува условите под кои се организира штрајкот, а кои се предвидени во системскиот Закон за работни односи.

Најмногу штрајкови во образованието

Од централата на Конфедерацијата на слободни синдикати на Македонија немаат точен податок за бројот на организирани штрајкови, но Самостојниот синдикат за образование, наука и култура (СОНК) секако организирал најмногу штрајкови во историјата на Македонија. Состојбата во секторот образование е таква што преговорите речиси никогаш не успеваат, поради што СОНК од 90-тите години до денес често е принуден да организира протести и штрајкови.

Во приватниот сектор работата е мал-ку посложена и многу потешко се остварува правото на штрајк. Некогаш имаше штрајкови во приватните фирми, но денес се ретки. За жал, во приватниот сектор вработените не се осмелуваат да формираат синдикати, а не па да штрајкуваат. Имено, не е тајна дека многу работодавачи не дозволуваат да се формираат синдикати во нивните компании, меѓу другото, затоа што се плашат од можноста работниците да организираат штрајк.

Синдикалните лидери и самите синдикати во Македонија постојано се соочуваат со проблеми, не само поради организирање штрајк, туку и поради тоа што се лидери на синдикатот. Самиот Претседател на Конфедерацијата на слободни синдикати на Македонија

двапати беше отпуштен од јавна институција поради синдикална инволвираност, а тоа беше грубо кршење на законските норми, како што се наведува во судските пресуди во негова корист. Тој не е сам во ова - синдикалните лидери кои навистина се борат за заштита на работничките права во јавниот сектор континуирано се мета на притисоци од властите. Оние кои се обидуваат да основаат синдикати во приватниот сектор се соочуваат со уште поголем ризик и често добиваат отказ од работа.

Во однос на утврдување на минималниот процес на работа за време на штрајк, како посебен пример можат да послужат штрајкувачките искуства на Самостојниот синдикат за образование, наука и култура (СОНК). За време на штрајкот, наставниците се на работните места согласно утврденото работно време, но не ги извршуваат вообичаените работни обврски. Во други случаи, односно во сектори со специфичен работен процес, се утврдува кои вработени се неопходни за минимално функционирање на работниот процес, додека останатите штрајкуваат.

Што се однесува до фондовите на синдикатите за штрајк, поединечните синдикати имаат свои средства кои ги користат за плаќање на исплаќање на вработените за време на штрајк. Всушност, станува збор за пари кои се обезбедуваат од членарина кои членовите ја уплаќаат, од кои дел одат во посебен фонд.

Генерален штрајк (не) е можен

Во Македонија подолго време се зборува за здружување на силите и организирање на генерален штрајк на ниво на цела држава, но тоа ќе биде многу тешко, бидејќи некои синдикати само се преправаат дека се заштитници на работниците, иако реално не се.

Генералниот штрајкувачки потенцијал на синдикатите е голем, но сепак тешко е да се организира штрајк, особено генерален. Во КСС постојано се говори дека потребно е да се има солидарност помеѓу синдикатите, бидејќи само така сериозно може да се зборува за организирање генерален штрајк. Се надеваме дека најновите настани и случувања во Македонија ќе поттикнат ваква солидарност.

Штрајковите секако се една од најинтересните теми за медиумите кои известуваат за нив кога и да се организираат. Кога СОНК го одржа штрајкот минатата година, прес-конференциите на претседателот на синдикатот беа меѓу најпопуларните медиумски содржини. Според некои анализи, штрајкот доби повеќе медиумска покриеност дури и од војната во Украина.

Стручна служба на КСС

 PROČITAJ NA SAJTU

ЗНАЕЊЕТО КАКО ВАЖНО СИНДИКАЛНО ОРУЖЈЕ

Конфедерацијата на слободни синдикати на Македонија (КСС) континуирано ги едуцира своите членови, посебно за најважните активности како што се синдикално здружување, колективно преговарање и безбедноста и здравјето при работа.

Со ангажирање на стручни лица - експерти за претходно споменатите но и други области за кои се одржуваат обуки - КСС организира конференции од едукативен карактер на кои членовите имаат интерактивно учество.

Едукативни конференции и други информативни настани на вакви значајни теми организираат и гранските синдикати здружени во КСС, бидејќи се свесни дека мал број работници ги знаат своите права и дека континуираната едукација е едно од најефикасните оружја во синдикалната борба за подобрување и унапредување на работата, како и подобрување на економска и социјална положба на членството.

Конференција на КСС за Законот за безбедност и здравје при работа

Безбедноста и здравјето при работа е секако една од најважните и најкомплексните теми на синдикалниот ангажман и затоа КСС се стреми да го подобри знаењето на своите членови за тоа што треба да прават за соодветно да реагираат во случаи на ризик и опасност на работното место.

Неодамнешните вакви конференции и настани организирани од страна на КСС и гранските синдикати имаат за цел што е можно повеќе синдикални членови да се запознаат со правата на вработените и нивните претставници кои произлегуваат од Законот за безбедност и здравје при работа, конвенциите на Меѓународната организација на трудот и директивите на Европска унија.

 [PROCITAJ NA SAJTU](#)

Prijavi se na
newsletter Evropske
konfederacije
sindikata

CONFEDERATION
SYNDICAT
EUROPEAN
TRADE UNION

ПРВОМАЈСКИ ПРОТЕСТ: БЕЗ РАБОТНИЦИ НЕМА ДРЖАВА

„Работниците се државата“, беше слоганот на масовниот работнички протест организиран од Сојузот на синдикатите на Македонија на 1 мај.

Работниците се државата: Од првوماјскиот протест во Скопје

работници“, како што гласеше слоганот на првوماјскиот протест. Пораката на собирот беше работничкиот глас да не се слуша само со славење на празниците, бидејќи борбата ќе продолжи. Првوماјскиот протест е почеток на синдикалната пролет и затоа е неопходно единство во борбата за работничките права бидејќи луѓето масовно ја напуштаат државата.

Говорниците на протестот го критикуваа продолжувањето на работната недела за работниците кои ќе бидат ангажирани на сообраќајните коридори 8 и 10-д и ќе треба да работат 60 часа неделно на сонце, нагласувајќи дека не смее да се дозволи враќање во 19 век.

ССМ ја потсети јавноста дека 1 мај е посветен на борбата за зачувување и подобрување на работничките права, како и почитување на жртвите од крвавите демонстрации одржани од 1 до 4 мај 1886 година во Чикаго. Тогаш американските работници се побунија барајќи осумчасовен работен ден, а македонските работници и денеска се борат за истото право.

[PROCITAJ NA SAJTU](#)

IN MEMORIAM

Darko Dimovski
1977 - 2023

REGIONALNI SAVET SINDIKATA
SOLIDARNOST

SUPER-HEROJI SU MEĐU NAMA!